
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

OPERAČNÍ ZABEZPEČENÍ VOJSK ARMÁDY V OBRANNÉ OPERACI

Plukovník Ján Lipový

Veliká vlastenecká válka potvrdila důležitost a význam operačního zabezpečení vojsk, které bylo neoddělitelnou částí každé prováděné operace. Opatření k operačnímu zabezpečení vojsk uskutečňovaná v průběhu Veliké vlastenecké války, dávala možnost vojskům v libovolných podmínkách situace včas a organisovaně vejít do boje a vylučovala překvapení nenadálou činností pozemního a vzdušného nepřítele.

Zkušenosti z války v Koreji ukázaly, že v soudobých podmínkách války mohou imperialistické mocnosti při svých výbojích soustředit na směr hlavního úderu velké množství různorodé techniky, především tanků a letectva, a že se nerozpakují používat atomových a bakteriových bojových prostředků. Proto úloha a význam operačního zabezpečení vojsk neustále vzrůstá.

Výzbroj a technická výbava vševojskové armády dávají předpoklady k zvyšování požadavků na operační zabezpečení vojsk armády.

Operační zabezpečení v obranné operaci vševojskové armády je nutné studovat jako jedno z nejdůležitějších opatření velitele a štábu, jehož uskutečnění v značné míře napomáhá odolnosti a pevnosti obrany. Proto má studium otázek organisace, plánování a provedení opatření operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci armády zvláštní význam.

Cíl této práce je, aby na základě zevšeobecnění zkušeností z Veliké vlastenecké války v obranných operacích prováděných Sovětskou armádou bylo poukázáno na úlohu a význam operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci, význam, úkoly a obsah druhů operačního zabezpečení a základy jejich plánování.

V této práci nerozvádím všechny druhy operačního zabezpečení, dotknu se jen některých z nich, s cílem dát podklad k dalšímu jejich studiu a doplnění.

I. Ráz soudobé obranné operace

Zkušenosti z minulé války i teorie operačního umění ukazují, že se obranné operace armády uskutečňují v rámci operace frontu nebo skupiny frontů. Cíle a ráz obranné operace armády jsou určeny proto rázem frontové operace a těmi cíli, které stojí před frontem.

Základním cílem obranné operace armády je úporně bránit zaujímané pásmo obrany, odrazit útok převahy sil útočníka, způsobit mu těžké ztráty, opotřebovat jeho síly a prostředky a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiofensivy. Těchto cílů se dosahuje úsilím všech druhů vojsk.

Jedna z rozhodujících podmínek k dosažení cílů operací armády je manévr silami a prostředky obránce na ohrožený směr, provedení protiútoků, protiúderů a manévru zálohami a také silami a prostředky z hloubky anebo podél fronty z úseků méně ohrožených. Svou aktivností spojenou s úpornou obranou způsobuje obránce vklínivšímu se nepříteli ztráty, omezuje jeho útočné možnosti a tím vytváří podmínky k přechodu do protiofensivy.

6. gardová armáda zasazená v obranné operaci voroněžského frontu v kurském oblouku v prvním sledu měla za úkol úpornou obranou zaujatého pásma nedopustit průlom nepřítele na bělgorodsko-obojském směru. V průběhu obranné bitvy, která probíhala od 5. do 9. 7. 1943, rozdrtila vojska 6. gardové armády v součinnosti s armádami frontu (40. vševojskovou a 1. tankovou) 4. německou tankovou armádu a zbavila ji útočných možností na obojském směru. Úkol operace byl splněn. Nepřítel utrpěl velké ztráty, byl přinucen zanechat útočné činnosti na obojském směru. Teprve po přísunutí záloh přenesl svůj úder ve směru na Prochorovku.

Po rozdrčení nepřítele na bělgorodsko-karačanském směru začátkem srpna přešla pak vojska voroněžského frontu v rozhodnou protiofensivu s cílem rozdrtit bělgorodsko-charkovské uskupení nepřítele.

Proto nemůže být armádní obranná operace chápána odtrženě od všeobecného cíle frontové obranné operace. Naopak, cíl armádní operace může být chápán jen v rámci konkrétní operace toho frontu, do jehož sestavy patří i daná armáda.

Je nutné zvlášť podtrhnout význam soudobé obrany, která není myslitelná jinak než aktivní, schopná vnutit svou vůli nepříteli. V tom je její zvláštní ráz.

Soudobé sovětské operační umění se nedívá na obranu samoúčelně, izolovaně, nýbrž v těsném spojení s protiofensivou, před kterou se staví rozhodující cíl: rozdrtit nepřítele.

II. Cíle a úkoly operačního zabezpečení vojsk vševojskové armády v obranné operaci

Význam otázek operačního zabezpečení se určuje tou úlohou, kterou armáda plní ve všeobecné bojové činnosti vojsk v soudobé obranné operaci, úkoly, které má řešit v dané operaci, a podmínkami, v nichž se provádí obrana.

Ať je jakkoli přesně promyšlen plán obranné operace a správně přijato rozhodnutí na organizaci obrany, nebude-li plně zabezpečeno provedení rozhodnutí velitele, nemůže mít obrana úspěch.

Obranná operace armády bude se provádět zpravidla omezenými silami, při převaze sil a prostředků u nepřítele. Je třeba mít na zřeteli, že útočník bude mít iniciativu, on bude rozhodovat, kdy zahájit útok, kde provede hlavní úder a bude volit úsek průlomu.

Soudobé armády bojujících stran, nasycené prostředky motorisace a mechanisace zabezpečující vojskům v útočné operaci vysokou pohyblivost, mají možnost rychle přeskupit své síly, soustředit na vybraném směru maximum sil a prostředků, vytvořit drtivou převahu nad obráncem a obořit se na něho všemi silami, dokud se ještě nepřipravil přijmout tento úder. Soudobé letectvo dává útočníku možnost v libovolném místě týlu obrany vysadit výsadek, udeřit na nejcitlivější místo obrany a znemožnit obránci provést manévry zálohami. Údery na živou sílu a techniku způsobit obránci velké ztráty a mít vliv na morální stav vojska.

Uvedená síla soudobé armády, tanky a dělostřelectvo zabezpečí útočné operaci vysoké tempo, drtivý a prudký ráz útoku. Snahou útočníka bude nenadálým, rozhodným úderem dosáhnout už v začátku operace rozhodujícího úspěchu, udržet ve svých rukou iniciativu a vnutit svou vůli obránci.

Všechny tyto podmínky rázu soudobých útočných operací určují cíle a úkoly operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci armády.

Velitel armády při organizování operačního zabezpečení vojsk musí

zaměřit všechno úsilí k tomu, aby nedovolil žádné překvapení se strany nepřítele, snažil se vzít útočníku iniciativu a dovednou organizací protiopatření přivedl útok nepřítele k zhroucení a tím vytvořil podmínky k dalšímu přechodu do protiofensivy.

Proto jsou na operační zabezpečení kladeny vysoké požadavky, aby bylo zabezpečeno úspěšné zakončení obranného sražení.

V obranné operaci armády se organizuje operační zabezpečení k dosažení těchto cílů:

- chránit vojska před nenadálým napadením pozemním i vzdušným nepřítelem,
- zabezpečit jim volnost manévru a
- zabezpečit vojskům možnost organizovaně vstupovat do boje v nejvýhodnějších uskupeních.

K dosažení těchto cílů vyžaduje se od operačního zabezpečení splnění těchto úkolů:

- včas odhalit úmysly nepřítele a hlavně směr jeho hlavního úderu, úsek připravovaného průlomu, čas přechodu do útoku a možnosti útočníka,
- organizovat hluboko učeněnou protitankovou obranu vojsk,
- zabezpečit vojska, objekty týlu a manévry záloh před hromadnými údery letectva,
- spolehlivě zajistit vytvořivší se křídla a styky vojsk armády,
- nedopustit vysazení výsadek nepřítele v týlu vojsk, a byly-li vysazeny, zničit je,
- klamat nepřítele o vlastních úmyslech a operačním učenění vojsk armády,
- zabezpečit vojskům volnost manévru při chemickém napadení.

Ze zkušeností Veliké vlastenecké války je obranné období bitvy u Kurska zářným příkladem operačního zabezpečení obranné operace.

Cílem brany v kurském oblouku bylo opotřebovat síly a prostředky nepřítele, způsobit jim velké ztráty a vytvořit výhodné podmínky k přechodu do protiofensivy.

K dosažení tohoto cíle byla vytvořena hluboko učeněná obrana (do 100 km), která zaručovala její maximální pevnost.

Na základě pečlivého studia nepřítele, způsobu jeho činnosti a operačního předvídání vrchního velitele sovětských ozbrojených sil s. Stalina byl odhalen záměr útoku nepřítele a byla organizována zvláště hluboko učeněná obrana.

Zvláštní pozornost byla věnována

- protitankové a protiletectvé obraně,
 - obraně styků a křídel a
 - vytvoření silných tankových záloh k zabezpečení pružnosti manévru.
- Jen taková obrana mohla dosáhnout stanoveného cíle a způsobit fašistickému nepříteli takovou porážku, která je po porážce u Stalingradu jednou z největších ve Veliké vlastenecké válce.

III. Úkoly druhů operačního zabezpečení v obranné operaci

V této práci jsem si vytkl za cíl rozvést tyto druhy operačního zabezpečení vojsk:

- průzkum nepřítele a terénu,
- protitankovou obranu,
- protiletectvou obranu,
- protivýsadekovou obranu,
- zabezpečení styků a křídel.

Nebudu rozvádět další prvky operačního zabezpečení, mezi něž ještě patří: organisace operační a taktické součinnosti, ženíjní zabezpečení, zastírání, protichemická ochrana a topografická příprava.

1. Průzkum

Průzkum je jedním z nejdůležitějších druhů operačního zabezpečení vojsk, protože dává veliteli armády potřebné údaje o nepříteli, o terénu, o místním obyvatelstvu, o ekonomických možnostech daného válčičtství k přijetí rozhodnutí pro organisaci obrany i pro nejúčelnější použití druhů vojsk v průběhu obranné operace.

Už veliký ruský vojévůdce Suvorov učil své generály: „Nikdy nepodceňujte svého nepřítele, ale studujte jeho vojska, jeho způsob činnosti, studujte jeho silné a slabé stránky.“ (Časopis „Vojskovaja rozvědka“, čís. 1/1943, str. 90.)

V soudobých operacích význam průzkumu ještě více vzrůstá. Armády jsou více nasyceny palebnými a údernými prostředky, které zajišťují soudobé operaci manévrový ráz, s často a velmi ostré se měnícími situacemi, což ukládá průzkumu odpovědné úkoly. Tyto podmínky vedení operací zavazují velitele nejen dobře studovat podstatu boje, pozorně sledovat průběh boje, předvídat rozvinutí činnosti nepřítele, ale i správně rozestavit své síly a včas lokalizovat nepředvídané zásahy nepřítele. Hlavní věcí však je organisovat průzkum nepřítele tak, aby bylo zabezpečeno provedení už přijatého rozhodnutí, a připravit podklady k přijetí rozhodnutí v průběhu boje zvláště pro vedení protiúderu.

K tomu, aby bylo možné správně se orientovat o situaci, znát slabá a silná místa nepřítele, jeho sestavu, bojové učenění, včas odhalit jeho zámysl, je nutný nepřetržitý, aktivní a hluboký průzkum. Na základě údajů průzkumu může velitel armády určit zámysl nepřítele a kde je nepřítel nejvíce zranitelný. Včas provedenými protipatřeními může pak znemožnit provedení zámyslu nepřítele, převzít iniciativu do svých rukou, podřídit manévry nepřítele svému manévru, zničit nepřítele po částech a vytvořit podmínky k vítězství v operaci a k přechodu do protiofensivy.

Význam průzkumu naznačil s. Stalin 1. 5. 1943 v rozkaze, v němž přikázal velitelům všech druhů vojsk a vševojskovým velitelům: „... aby poznávali nepřítele, zlepšovali průzkum — tyto oči a uši armády, aby pamatovali, že jinak nelze bít nepřítele najisto.“ (Stalin, O Veliké vlastenecké válce SSSR, Naše vojsko 1949, str. 67.)

Všeobecným cílem průzkumu je odhalit operační, morálně a materiálně technické možnosti nepřítele, odhalit bojové vlastnosti všech jeho sil a prostředků. Podstatné je, aby průzkum armády odhalil zámysl nepřítele a určil způsoby předpokládané jeho činnosti.

Při určování úkolů průzkumu je nutné vycházet

- z cílů obranné operace armády,
- z úkolů armády v dané operaci,
- z operační situace a
- ze sil a prostředků průzkumu.

Velitel armády, který organisuje obranu, musí umět předvídat průběh nastávající operace na základě pečlivého studia učenění vojsk útočnicka a na základě znalosti jeho taktických a operačních způsobů činnosti, musí správně určit směr jeho hlavního úderu, aby na tomto směru vytvořil největší operační hustotu obrany.

Průzkum bude proto plnit v obranné operaci armády tyto úkoly:

a) do zahájení útoku nepřítele:

- odhalit hlavní i pomocné uskupení nepřítele, jeho sestavu a stav,
- odhalit zámysl nepřítele, směr připravovaného hlavního úderu a úsek průlomu,
- určit prostory soustředění bližších operačních záloh, jejich sestavu a stav,
- odhalit uskupení dělostřelectva, prostory soustředění tanků, letiště a novou techniku, které v předcházejících bojích nepoužíval na frontě,
- upřesnit velitelské stanoviště, rozmístění štábů, spojovací uzly,
- včas odhalit přeskupení vojsk v bližším týlu, přítomnost výsadkových jednotek a možnosti jejich vysazení,
- určit pohotovost nepřítele k útoku a nepřipustit jeho zahájení s překvapením.

b) v průběhu obranné operace:

- zjištění výsledku protipřípravy (byla-li provedena),
- upřesnění směru hlavního úderu a úseku průlomu,
- odhalení nové techniky, zda je jí použito a její bojové vlastnosti,
- studium zámyslu a možnosti nepřítele v rozvinutí útoku,
- přítomnost záloh, druhých sledů a směr jejich pohybu,
- zabezpečit potřebné údaje k přijetí rozhodnutí a provedení protiúderu. Průzkum v obranné operaci má zvlášť velký význam, protože
- umožňuje veliteli armády přijmout správné a situaci odpovídající rozhodnutí pro organizaci obrany,
- napomáhá rozvinutí obranného sražení ve prospěch obránce,
- zabezpečuje přípravu rozdrčení nepřítele a přechod do protiofensivy,
- zabezpečuje pevnost a aktivnost obrany.

2. Protitanková obrana

Základní údernou silou v útoku jsou tanky. Protitanková obrana je proto základem soudobé obrany.

Jedním z hlavních požadavků, které klademe na obranu, je: „Obrana musí být hluboká a protitanková, schopná odrazit hromadné útoky tanků a pěchoty, podporované dělostřelectvem a letectvem“.

Je-li odražen útok tanků, útočník ztrácí tempo a údernou sílu, takže útok bude zdržen, obránce získá čas k soustředění sil s cílem podniknout protiúder a převzít iniciativu do svých rukou.

Protitanková obrana musí plnit v obranné operaci armády tyto úkoly:

- varovat vojska před nebezpečím útoku tanků nepřítele,
- palbou dělostřelectva a letectva zabránit soustřeďování tanků před předním okrajem obrany,
- palbou všech protitankových zbraní, všeho dělostřelectva, ženijními zátarasy odrazit útok tanků a způsobit jim citelné ztráty,
- všemi druhy palby a ženijními zátarasy zničit proniklé tanky nepřítele a nedopustit rozšíření průlomů do boků a do hloubky,
- manévrem dělostřeleckých záloh a pohyblivého oddílu zatarasovacího zabezpečit narůstání protitankové obrany, zastavit útok tanků nepřítele a protiútoky do boků a týlu proniklých tanků zničit je,
- maskováním a využitím netankových prostorů uchránit vojska ztrát a předčasného vyřazení zbraní.

3. Protiletectká obrana

Soudobé útočné operace se vyznačují hromadným použitím letectva. U obránce budou však vždy velmi omezené síly a prostředky, proto obranná operace bude probíhat za převahy letectva nepřítele. Letectvo může

mít za těchto okolností rozhodující vliv na výsledek obranného sražení. Tyto podmínky soudobé bitvy určují úlohu a význam protiletectvé obrany v obranné operaci armády.

Cílem protiletectvé obrany v armádní obranné operaci je

- způsobit ztráty nepřátelskému letectvu,
- odrazit jeho údery na vojska obránce a důležité objekty týlu,
- zabránit nepříteli provádět letecký průzkum.

Útočník se bude snažit použít na počátku útoku soustředěně svých sil a prostředků, aby dosáhl rozhodujícího úspěchu. Proto bude hlavním úkolem protiletectvé obrany odrazit největší hromadný úder nepřátelského letectva v době, kdy vyvrcholuje úsilí všech prostředků obránce k odražení útoku.

Vzhledem k tomu bude protiletectvá obrana plnit tyto úkoly:

- včas varovat vojska před náletem nepřátelského letectva,
- ničit nepřátelské letouny všemi druhy paleb (z letounů, děl a pěchotních zbraní), nebo je aspoň přinutit zanechat plnění dalšího úkolu,
- snižovat účinnost náletů opatřeními k ochraně vojsk a objektů týlu a zabezpečovat rychlou likvidaci jejich následků.

4. Protivýsadková obrana

Význam protivýsadkové obrany v obranné operaci armády je dán úlohou, kterou má v soudobé operaci letectvo.

Na začátku operace má útočník zpravidla dostatečně silné letectvo a tedy převahu ve vzduchu. Bude se snažit rychle prolomit obranu pozemními vojsky, ale i současně udeřit na tyl obránce, s cílem zabránit příchodu záloh k úseku průlomu a zabránit vojskům obránce zaujmout týlová pásma obrany. K tomu bude používat vysazování vzdušných výsadků v tylu obránce.

Útočník může použít výsadkového vojska v různém měřítku a s různými úkoly:

V operačním měřítku (operační výsadek), t. j. vysazení velkých výsadkových vyšších jednotek v operační hloubce obrany při zahájení útoku nebo v průběhu bojové činnosti, k ovládnutí a udržení nezaujatého pásma obrany nebo jiných objektů, které mají operační význam.

V taktickém měřítku (taktický výsadek), t. j. vysazení jednotek k ovládnutí objektů, které mají jen taktický význam.

Výsadek se záškodnickými úkoly. Je ho používáno k narušení práce týlu a jeho desorganizaci.

Za těchto podmínek má protivýsadková obrana tyto úkoly:

- pozorování výsadkové činnosti nepřítel a varování vojsk, jakož i průzkum rajonů výhodných pro vysazení výsadků,
- průzkum území nepřítel, aby byly včas odhaleny prostory soustředění výsadkových vojsk,
- údery letectva na prostory soustředění výsadků před jejich nakládáním do dopravních letounů s cílem způsobit jim ztráty a demoralizovat je,
- vést boj s leteckými výsadky v době jejich přeletu použitím letectva a protiletadlového dělostřelectva, ničit je a nepřipustit jejich vysazení,
- ničit nepřátelské výsadky manévrem protivýsadkových záloh a použitím všech druhů paleb a zabezpečit tím podmínky pro manévr vojsk, nepřetržitě zásobování a evakuaci.

5. Zabezpečení styků a křídel

Styky a křídla jsou slabými místy v obraně, protože na nich je složitější velení vojskům, která působí na křídlech.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války útočník se vždy snaží odhalit styky a úderem na styky roztrhnout tam vojska, narušit jejich součinnost a vytvořit odhalená křídla.

Jednotky působící na stycích jsou podřízeny různým velitelským stupňům. Je přirozené, že velitelé jednotek působí především ve prospěch svých jednotek. Proto se součinnosti jednotek na styku a jednotek působících na vnitřních křídlech v průběhu boje dosahuje s těžkostmi a k sladění činnosti je třeba delšího času.

Při činnosti jednotek na vnitřních křídlech mohou vzniknout třenice, zvláště vznikne-li složitější, napjatá situace. Čím vyšší je velitelský stupeň, tím více času je třeba k získání údajů o situaci vojsk na stycích v průběhu operace, na vydání pokynů, nařízení a zabezpečení jejich proniknutí k vykonavatelům. Proto se zásahy vyšších velitelských stupňů usměrněné k odstranění nebezpečí, které vzniklo na styku, obvyklejné opožďují.

Do vytvořeného průlomu a do stran průlomu vrhá útočník tankové a mechanisované jednotky k zabezpečení rychlejšího zlomení obrany a rozvinutí úspěchu do operační hloubky.

Zabezpečení styků a křídel musí být jednou z hlavních starostí velitele a jeho štábu, jak do zahájení útoku nepřítele, tak i v průběhu operace.

K zabezpečení styků a křídel je nutno plnit tyto úkoly:

- zabezpečit styky bránících se vojsk palbou a zátarasy a vybudovat je v silná místa obrany,
- předvídat na styky a křídla vojsk manévry zálohami a druhými sledy,
- nepřipustit odhalení křídel a vyjít do boků vojskům nepřítele, zvláště tankovým a mechanisovaným,
- opřít křídla bránících se vojsk o přirozené nebo umělé překážky,
- na stycích a křídlech organisovat protitankovou obranu a nepřetržitě pozorování,
- na odhalených křídlech provádět nepřetržitý průzkum,
- určovat velitele odpovědné za zabezpečení styků,
- určit speciální jednotky k zabezpečení styků (podle zvláštnosti situace).

Veliký význam při zabezpečení styků křídel má manévr armádními zálohami, zvláště

- armádní dělostřeleckou protitankovou zálohou,
- armádní tankovou zálohou k úderu proti proniklému nepříteli nebo odražení útoku tanků nepřítele v součinnosti s armádní protitankovou zálohou,
- armádním pohyblivým oddílem zatarasovacím k vytvoření přehradných pásem proti postupujícím tankům nepřítele.

Jen v těsné součinnosti jednotek bojujících na stycích, všech druhů palb, ve spojení s manévrem záloh a druhých sledů zatarasovacích prostředků a přirozených překážek zabezpečených aktivním a nepřetržitým průzkumem, jakož i centralisovaným velením je možné dosáhnout úspěchu.

Uvedené poznatky je možno shrnout do tohoto krátkého závěru:

Úspěch operačního zabezpečení v obranné operaci armády celkově závisí:

- na ovládnutí umění operačního předvídání velitelem, to je na správném určení všeobecného rázu nastávající obranné operace, na základě

pečlivého rozboru zpráv a na stanovení správného pořadí úkolů, které musí být plněny armádou v průběhu sražení.

Při tom je třeba mít představu o všech těžkostech, s kterými se bude armáda střetávat v průběhu sražení. Na základě operačního předvídání bude možné učinit včas i opatření k zabezpečení vojsk a operace a zabezpečit si úspěch v obranném sražení,

- *na znalosti nepřítele a strážlivém zvážení jeho bojových možností.* Odhalení jeho zámyslu v nastávající operaci zabezpečuje armádu proti jakýmkoli překvapením a dává možnost včas provést opatření k zabezpečení operace,
- *na včasné přípravě a včasné provedení všech opatření podle druhů,* operačního zabezpečení vojsk, vyplývajících z operačního předvídání velitele a z toho, co je známo o nepříteli a o jeho možnostech,
- *na součinnosti všech druhů operačního zabezpečení spojených jediným zámyslem velitele,* na sladění činnosti druhů vojsk a na tvrdém a nepřetržitém velení vojskům při odražení útoku nepřítele,
- *na trvalé kontrole vyplnění všech opatření,* které provádějí štáby pro operační zabezpečení.

Nejdůležitějším činitelem, který zabezpečuje v obranné operaci vítězství nad nepřítelem, je vysoký morálně politický stav mužstva, důstojníků a generálů.

IV. Plánování opatření podle druhů operačního zabezpečení v obranné operaci

Plánování záleží v rozpracování všech opatření spojených s vyplněním rozhodnutí velitele a jeho operačně technickým zabezpečením. Provádí se štábem armády, veliteli a náčelníky druhů vojsk a jejich štáby za přímého řízení velitele.

Plánování a provedení všech druhů operačního zabezpečení vojsk je jednou z nejdůležitějších povinností štábu armády. Plánování na základě přijatého rozhodnutí záleží především v určení množství a rázu operačních a taktických úkolů, které vyplývají z úkolů stanovených nadřízeným velitelem a ze vzniklé situace, dále v rozdělení sil a prostředků, které jsou k dispozici, podle směrů a cílů objevujících se v průběhu operace a konečně v určení způsobu a času jejich vyplnění.

Účelem plánování je

- organisovat obranu na základě úkolů stanovených vyšším velitelem v plném souhlase s rozhodnutím velitele armády a podle jediného operačního zámyslu v těsné součinnosti se sousedy,
- správně rozdělit a použít všech sil a prostředků vzhledem na důležitost operačních úkolů nebo směrů,
- organisovat operační, materiálně technické a morálně politické zabezpečení vojsk,
- připravit manévry k úspěšnému vedení operace,
- *dosáhnout zastavení nepřítele — jako konečného výsledku celé obranné činnosti a vytvořit výhodné podmínky k přechodu do protiofensivy.*

Na základě celkového plánu operace rozpracovávají se i plány operačního zabezpečení. Podklady pro plánování jsou:

- rozkaz nebo pokyny nadřízeného štábu,
- rozhodnutí velitele,
- údaje o nepříteli,

- množství sil a prostředků, které má armáda k dispozici,
 - vlastnosti a ráz terénu,
 - roční období a počasí.
- V další části rozvedu v kostce plánování druhů operačního zabezpečení.

1. Průzkum

Hlavním organisátorem průzkumu je velitel armády s náčelníkem štábu. Velitel po přijetí rozhodnutí musí dát jasné a konkrétní pokyny k organizaci průzkumu, t. j. kdy a jaké údaje o nepříteli je třeba mu předložit.

Ve svých pokynech náčelníku štábu armády k organizaci průzkumu velitel armády stanoví:

- cíle a úkoly průzkumu a lhůtu jejich splnění,
 - kam usměrnit hlavní úsilí průzkumu,
 - síly a prostředky k vedení průzkumu, hlavně průzkumu bojem,
 - jakou připravit zálohu průzkumu a pro jaké cíle,
 - místo své velitelské pozorovatelný,
 - komu chce dát pokyny pro průzkum osobně a kdy,
 - kdy a jak se chce účastnit osobně při organizaci průzkumu (osobní rozhovor s průzkumníky),
 - v kterých průzkumných opatřeních mají mít osobní účast důstojníci zpravodajského oddělení štábu armády,
 - kdy předložit plán průzkumu k schválení.
- K určení cílů průzkumu je nutné
- jasně chápat svůj operační úkol,
 - znát nepřítele a určit, jaké údaje o nepříteli ještě chybějí k tomu, aby bylo možné odhalit jeho uskupení, směr hlavního úderu a dobu přechodu do útoku.

S určením cílů průzkumu je nutné také určit lhůtu k dosažení určených cílů, aby bylo zabezpečeno včasné získání údajů.

Základním objektem průzkumu bude operační sestava vojsk nepřítele a jeho uskupení.

K tomu, aby se soustavně dosahovalo splnění určených úkolů, hospodárně využívalo sil a prostředků průzkumu a zabezpečilo získání údajů z různých pramenů, je nutné včas rozplánovat průzkum na celé období obranné operace. Štáb armády sestavuje za tím účelem plán průzkumu, který je jeho pracovním dokumentem.

Plán průzkumu v obranné operaci se sestavuje na dvě období:

- na období přípravné, t. j. na dobu od obdržení směrnic velitele fronty do zahájení útoku nepřítele (ne na dobu delší než 15 dní, protože by na delší dobu neodpovídal změnám, které vzniknou během 15 dní),
- na období obranného boje, v kterém se již předvídají úkoly průzkumu pro přípravu protiúderu armády.

V plánu průzkumu se naznačuje,

- na jaké období je předvídan,
- cíl průzkumu podle období, který je nutno určit všem druhům průzkumu, aby byl odhalen zámysl nepřítele,
- úkoly průzkumu podle období,
- vykonavatel nebo pramen zpráv; kdo a jakými silami a prostředky plní každý úkol,
- lhůty — doba činnosti průzkumu,
- pořadí a lhůty předložení hlášení materiálů o nepříteli; kdo, jakým způsobem a kdy hlásí štábu armády výsledky průzkumu, předkládá přehledy a dokumenty získané od zajatců, zběhů a p.

Na konci plánu se uvádějí pokyny pro spojení, signály, pozorování a opatření k provedení kontroly činnosti průzkumu.

Kromě všeobecného plánu průzkumu armády zpracovávají se plány průzkumu speciálních druhů vojsk, které těsně navazují na úkoly dané ve všeobecném plánu průzkumu armády.

V obranné operaci jsou okamžiky, v kterých je nutno správně posoudit údaje průzkumu, učinit správné závěry a na jejich základě přijmout správné operační rozhodnutí.

Takovými okamžiky jsou

- přijetí rozhodnutí k organizaci obrany,
- přijetí rozhodnutí k zahájení protipřípravy,
- přijetí rozhodnutí k provedení protiúderu,
- získání důležitých údajů o zamýšleném útoku nepřítele, jako je doba zahájení útoku, úsek průlomu, směr hlavního úderu a p.

Jen správná orientace v množství údajů a znalost situace umocní velitel a jeho štáb dovedně předvídat úmysly nepřítele. To je umění velení, kterého je možno dosáhnout především dobrou znalostí všeobecné a zvláštní situace, znalostí taktiky a organizace vojsk nepřítele, dovedností dialekticky rozbírat všechny jevy i skutečnosti situace v jejich vzájemném vztahu.

Průzkumnou činnost je nutno provádět vždy, ve všech případech bojové činnosti vojsk, nepřetržitě a všemi druhy průzkumu. Hlavní pozornost průzkumu je nutno soustředit na směr hlavního možného úderu nepřítele, na prostor křídel vlastní jednotky a nerozptylovat jej na celou frontu.

Vycházejíce z příkladů z Veliké vlastenecké války je nutno poukázat na mistrovsky organizovaný průzkum v obranné části bitvy u Kurska r. 1943, který umožnil sovětskému velení zjišťovat a upřesňovat všechny změny v učlenění nepřítele a znát základní opatření, která provádělo německé velení. Průzkum upřesnil nejenom zámysl nepřítele přejít do útoku, ale i směr předvídaných úderů, ba i dobu zahájení útoku, čímž zabezpečil velitelům armád vytvořit největší hustotu vojsk a techniky zvláště na těch úsecích, proti kterým usměrnil nepřítel úder svými hlavními uskupení.

2. Protitanková obrana

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války potvrzují, že se nejvýhodněji a nejehospodárněji využije protitankových prostředků v celé hloubce obrany, když se protitanková obrana plánuje a organizuje na stupni armády.

Velitel dělostřelectva armády určuje na základě rozhodnutí velitele armády množství dělostřelectva k přehrazení důležitých tankových směrů, sestavu a rozmístění protitankové zálohy armády a přiděluje posilové prostředky armádním sborům.

Opatření velitele dělostřelectva armády, usměrňující použití protitankových prostředků, jsou základem protitankové obrany armády.

Plán protitankové obrany armády zpracovává štáb armády na základě rozhodnutí a pokynů velitele armády. Při zpracování plánu spolupracuje štáb dělostřelectva, velitel tankového a mechanizovaného vojska, ženijní náčelník, chemický náčelník a představitel letectva určeného k podpoře armády. Řídicím orgánem při zpracování plánu je náčelník štábu armády. Plán je pracovním dokumentem štábu armády a schvaluje ho velitel armády.

Plán protitankové obrany zahrnuje

- organizaci průzkumu, pozorování a hlášené služby,
- organizaci úderů letectva a dalekých paleb dělostřelectva proti tankům při jejich postupu do východiště,

- hromadná soustředění palby dělostřelectva a údery letectva proti tankům nepřítele ve východišti,
- pohyblivé přehradné palby dělostřelectva a údery letectva proti tankům nepřítele útočícím na přední okraj naší obrany,
- ničení tanků nepřítele přímou střelbou dělostřelectva, tanků a samohybných děl, přírodními překážkami, zvláště pak ženijními a plamenometnými zátarasy před předním okrajem obrany a v hloubce obrany,
- vytvoření praporek protitankových uzlů a rotních protitankových rajonů v celé hloubce obrany armády, jejich ženijní vybudování a obsazení,
- vytvoření plukovních, divisních, sborových a armádních protitankových rajonů,
- vytvoření dělostřeleckých protitankových záloh zesílených plamenometnými a ženijními součástmi se zatarasovacími prostředky, tankových záloh, pohyblivých oddílů zatarasovacích, rozmístění těchto záloh, přípravu jejich manévru, protitankových postavení a zabezpečení velení,
- příprava manévru dělostřelectvem, tanky, samohybným dělostřelectvem, ženijními jednotkami a zatarasovacími prostředky,
- opatření ke skrytí živé síly, bojové techniky a orgánů velení (velitelských stanovišť a pozorovatelů, spojovacích a radiových uzlů a p.).

Plán protitankové obrany může být zpracován buďto jako tabulka s připojeným náčrtem nebo jako náčrt s legendou.

Plán protitankové obrany ve formě náčrtu s legendou se používá nejčastěji, protože je nejprehlednější a protože se nejrychleji pořídí. Třeba však pamatovat na to, že plán musí zaznamenávat všechny změny podle vybudování obrany. Tyto změny se nejvýhodněji zaznamenávají na náčrtu, na kterém je třeba uvádět

- taktickou situaci (všeobecnou),
- předpokládané směry úderu tanků nepřítele a předpokládanou sílu úderu (možnou hustotu),
- pro tanky nedostupné nebo těžko dostupné rajony,
- systém pozorování a hlásné služby (může být i na zvláštním náčrtu),
- praporek protitankové uzly a protitankové rajony,
- pásmo postřelu přímou protitankovou střelbou z protitankových uzlů a rajonů (vzdálenost účinku přímé střelby),
- palebné postavení dělostřeleckých skupin a protiletadlového dělostřelectva,
- prostory rozmístění protitankových záloh, tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích, jejich manévru (osy přemístění, palebná postavení),
- úseky hromadných paleb dělostřelectva na rajony předpokládaného nahromadění tanků nepřítele a úseky pohyblivé přehradné palby,
- úseky plánovaných soustředěných úderů letectva, které podporuje armáda,
- manévru dělostřeleckých a tankových jednotek k předpokládaným úsekům průlomu tanků nepřítele,
- systém protitankové palby na stycích,
- ženijní protitankové zátarasy,
- plamenometné zátarasy.

Je třeba mít stále na paměti, že úspěch odražení hromadného útoku tanků nepřítele závisí hlavně na těsné součinnosti všech sil a prostředků, které se zúčastní boje s tanky.

K úspěšnému boji s hromadnými útoky tanků nepřítele je nutné spo-

lehlivé velení silám a prostředkům protitankové obrany. Systém velení musí vycházet od štábu armády a musí proniknout až k jednotlivému dělu nebo tanku, který vede přímý boj.

Každý vševojskový velitel řídí boj s tanky nepřítele v mezích jemu daného úkolu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů štábu armády je provádění nepřetržité kontroly pohotovosti všech opatření operačního zabezpečení. Vojska musí být vždy připravena k odražení útoku tanků nepřítele.

3. Protiletectká obrana

Plánování protiletectké obrany uskutečňuje velitel armády prostřednictvím svého štábu. Štáb armády zpracovává plán protiletectké obrany armády na základě pokynů frontu pro protiletectkou obranu a rozhodnutí velitele armády.

Plán protiletectké obrany je částí všeobecného plánu obranné operace armády.

Zpracování plánu protiletectké obrany záleží

- v přípravě údajů potřebných k přijetí rozhodnutí velitele pro protiletectkou obranu,
- ve zpracování plánu a dokumentů k němu potřebných, jakož i dokumentů pro jejich proniknutí k vojskům,
- v kontrole splnění plánem předvídaných úkolů vojsky.

Podklady pro přijetí rozhodnutí pro protiletectkou obranu jsou

- pokyny štábu frontu pro protiletectkou obranu,
- zámysl operace, úloha a místo armády ve frontové operaci,
- sestava sil a prostředků, které má k dispozici armáda pro organizaci protiletectké obrany,
- všeobecný ráz vzdušné situace,
- informační zpráva o stavu a bojových možnostech sil a prostředků protiletectké obrany armády.

Plánování protiletectké obrany záleží

- v určení úkolů protiletectké obrany podle období operace,
- v rozdělení protiletectkých sil a prostředků a ve vytvoření odpovídajícího uskupení,
- v zabezpečení manévru silami a prostředky, především armádního protiúderu,
- ve vypracování způsobu bojového použití,
- v organizaci nepřetržité součinnosti a pružného velení, zvláště v průběhu obranné operace.

Plán může být sestaven buďto textově nebo v grafické tabulce nebo na mapě s legendou.

Textový plán protiletectké obrany obsahuje tyto základní části:

- a) ujasnění významu a úkolů armády v operaci,
- b) rozbor vzdušné situace a předpokládaného rázu činnosti vzdušného nepřítele,
- c) rozvalu sil a prostředků armády, kterých je použito pro protiletectkou obranu,
- d) úkoly, rozdělení, uskupení a manévry sil a prostředků protiletectké obrany podle období operace a velení těmito prostředky. Do této části nutno zahrnout:
 - organizaci hlášené služby v pásmu armády,
 - organizaci letecké ochrany armády a způsob použití stíhacího letectva,
 - rozdělení, uskupení a manévry protiletadlového dělostřelectva,

- opatření maskování a ženíjní ochrany vojsk a materiálních prostředků,
- organizaci velení.

Plán protiletdecké obrany armády zpracovává operační oddělení štábu armády, schvaluje ho velitel armády a je jako operační dokument uložen u operačního oddělení štábu.

Úkoly protiletdecké obrany, které vyplývají z plánu, dávají se vykonavatelům bojovými nařízeními, v kterých se stanoví:

- hlavní úkol protiletdecké obrany armády,
- úkoly a rajony činnosti stíhacího letectva, které chrání armádu,
- úkoly a rozdělení protiletadlového dělostřelectva k ochraně vojsk a objektů týlu,
- pořadí hlášení o vzdušném nepříteli.

Hlavními vykonavateli plánu protiletdecké obrany armády a organizátory použití protiletdeckých sil a prostředků jsou velitelé a náčelníci druhů vojsk.

Závěrem chci připomenout, že protiletdecká obrana má v soudobých podmínkách boje veliký význam pro výsledek obranné operace. Boj s nepřátelským letectvem může být úspěšný jen při dobré součinnosti všech prvků aktivní obrany, hlásné služby a při důsledném provádění opatření k ochraně vojsk.

Hlavním požadavkem na protiletdeckou obranu vojsk a týlu je současné a plné využití všech sil a prostředků v jejich souhrnné a nepřetržité součinnosti.

Všichni vševojskoví velitelé jsou povinni trvale a pečlivě bdít nad dodržováním pravidel protiletdecké kázně vojsky, týlovými jednotkami a ústavy.

Hlavní z pravidel protiletdecké kázně jsou:

- pohyb po skrytých cestách,
- zákaz nahromadění lidí, zvířat, aut, nakládání a vykládání zásob v místech, která jsou pod pozorováním ze vzduchu,
- rozptýlení vojsk a jejich týlů jak při pohybu, tak i při rozmístění na místě,
- maskování spojovacích sítí a spojovacích uzlů,
- ukrytí lidí, zvířat a zásob pod přírodními skryty nebo ve stínu místních předmětů,
- udržování světelné kázně v noci.

4. Protivýsádková obrana

Plán boje s výsádky sestavuje štáb armády.

Plán předvídá

- rozdělení pásma obrany na rajony s určením velitelů přímo odpovědných za zničení výsádků v každém rajonu,
- organizaci pozorování rajonů možných výsádků,
- určení sil a prostředků pro boj s výsádky a zabezpečení dopravních prostředků pro jejich rychlý přesun do rajonu soustředění,
- rajony soustředění určených sil a prostředků, cesty přesunu do rajonů možného vysazení výsádků,
- součinnost určených sil a prostředků s ostatními vojsky, které se účastní boje s výsádky,
- opatření k zesílení ochrany vojsk, štábů, týlů a ústavů, vojskových týlových rajonů, zásobovacích a odsunovacích cest a jiných objektů,
- pořadí hlášení výsádků vojskům,
- čas pohotovosti sil a prostředků určených pro boj se vzdušnými výsádky nepřítelů.

Úspěch boje se vzdušnými výsadky nepřítele závisí

- na rychlé a rozhodné činnosti vojsk,
- na pečlivé přípravě boje se vzdušnými výsadky,
- na sladěné součinnosti vojsk určených k boji se vzdušnými výsadky, mezi sebou, s hláskou službou a s letectvem.

Nejdůležitějším prostředkem boje se vzdušnými výsadky nepřítele je letectvo frontu. Jen ono může zničit vzdušné výsadky nepřítele již v prostorech jejich soustředění před přepravou vzduchem, při přepravě vzduchem, v době vysazení a i při jeho činnosti po vysazení.

Největší význam pro zničení výsadku po jeho vysazení má protivýsadková záloha a její manévry.

Protivýsadková záloha musí být pohyblivá, rozmístěná v blízkosti komunikačních uzlů a v rajonech možných výsadků nebo v rajonu, který má zvláštní význam pro obranu. Ve své sestavě má mít pěchotu, dělostřelectvo, tanky a ženisty.

Protivýsadková záloha musí být dobře a stále připravena k zásahu. K zabezpečení rychlého provedení jejího manévru musí mít přímé spojení se štábem vyšší jednotky, které je podřízena, a těsnou součinnost s hláskou službou.

Velmi důležité je

- v jakémkoli případě vysazení vzdušného výsadku zachovat klid a neupadnout v paniku,
- zhodnotit situaci a podle síly výsadku a vlastních možností přijmout rozhodnutí k jeho zničení a energicky je provádět až do konce,
- nepodceňovat význam ani nejmenšího výsadku nebo skupiny záškodníků a nezanechávat boje s ním, dokud není úplně zničen.

5. Zabezpečení styku a křídel

Plánování dělostřeleckého zabezpečení styků se provádí rozkazem nadřízeného velitele dělostřelectva. Vševojskový velitel určí velitele odpovědného za styk. Otázky palebného zabezpečení styků se řeší na velitelském průzkumu v terénu.

Systém palby na stycích musí předvídat

- rajony hromadných paleb vlastního dělostřelectva a dělostřelectva souseda,
- směr paleb a úkoly protitankových rajonů, které jsou na stycích,
- přípravu protitankových postavení dělostřelecké protitankové zálohy vlastní a sousedovy,
- úseky palebné přehrady vlastní a sousedovy.

Plán dělostřeleckého zabezpečení styků určuje:

- s kterými vyššími jednotkami se zabezpečuje styk,
- kdo je odpovědný za dělostřelecké zabezpečení styku,
- které dělostřelecké jednotky budou zabezpečovat styk,
- očíslování úseků, na které musí být připravena palba vlastního dělostřelectva a dělostřelectva sousedova,
- protitankové zabezpečení styku,
- počet hlavních k zabezpečení styku,
- pořadí a signály k vyžádání a přerušování palby dělostřelectva pro zabezpečení styku.

Na styky a křídla se plánuje manévr zálohami, především dělostřelecké protitankové zálohy. O tomto plánovaném manévru se sestavují protokoly mezi sousedními jednotkami za přítomnosti představitele nadřízeného štábu, v kterém se uvádí:

- jakými zálohami nebo druhými sledy bude proveden manévr, jeho síla,
- varianty jejich činnosti,
- cíl manévru,
- jak bude uskutečněna jejich součinnost s křidelními jednotkami.

Styky se zabezpečují na celou hloubku obrany.

Nejlepší způsob zabezpečení styku je vést hranice mezi jednotkami tak, aby probíhaly v terénu nevýhodném pro útok tanků.

Štáb armády kontroluje celý vytvořený systém zabezpečení styku.

Podle příkladů z Veliké vlastenecké války byla při organizaci obrany vždy věnována velká pozornost obraně křídel. Obrana křídel byla propracována mezi sousedy do nejmenších podrobností. Výsledky se projevily v průběhu bojů. Němci se nejednou pokoušeli najít slabá místa obrany na stycích jednotek, ale bez úspěchu.

Závěr

Po krátkém rozboru cílů a rázu soudobé obranné operace a operačního zabezpečení je možné učinit tyto závěry:

1. Cíl a ráz soudobé obranné operace armády a zvýšení útočných možností nepřítele zvyšují úlohu a význam operačního zabezpečení. Proto operační zabezpečení vytváří nutné podmínky organizace obrany a úspěšné vedení obranné operace.

Provedená opatření operačního zabezpečení umožňují veliteli armády a jeho štábu

- mít hodnověrné údaje o nepříteli, terénu a o nastávající činnosti pro přijetí včasného a správného rozhodnutí pro obranu,
- varovat včas vojska před možnými údery letectva a útoky tanků nepřítele a včas provést opatření k jejich zničení,
- nepřipustit nenadálé zahájení úderu nepřítele na křídlech a na stycích a provést účinná opatření k jejich zabezpečení,
- varovat vojska před možným shozením vzdušného výsadku a při jeho vysazení organisovat jeho rychlé zničení,
- odhalit zámysl a manévr vojsk pozemního a vzdušného nepřítele a tím mu znemožnit operační překvapení.

2. Je nutné zdůraznit, že operační zabezpečení v soudobých podmínkách má ještě větší důležitost, proto klademe ještě větší požadavky na jeho organizaci a plánování.

Organisuje se na základě rozhodnutí velitele a jeho pokynů a nařízení štábu frontu.

Vedoucí úlohu v organizaci a plánování operačního zabezpečení má štáb armády s pomocí velitele a náčelníků druhů vojsk a jejich štábů.

3. Operační předvídání velitele armády založené na znalostech nepřítele, jeho taktiky, výzbroje a způsobu činnosti a na reálně zvážení vlastních možnostech a zvláštěnostech dané situace dává možnost učinit si představu o těžkostech, s kterými se armáda bude setkávat v průběhu operace. Na základě této představy bude možno včas provést protiopatření, aby byl zabezpečen úspěch operace.

4. Neustálý růst a zdokonalování bojové techniky, zvláště tanků a letectva, stálý rozvoj chemických, atomických a bakteriových bojových prostředků se projevují ve způsobech vedení soudobých operací a ukládají velitelům všech stupňů a jejich štábům neustále studovat formy a způsoby operačního zabezpečení operace.

Na základě zkušeností z obranných operací provedených Sovětskou armádou za Veliké vlastenecké války je nutné hluboko studovat otázky operačního zabezpečení a zdokonalovat je vzhledem na ráz soudobých operací se zvláštním zaměřením na zabezpečení armádního protiúderu.

